

Список використаних джерел

Дьяченко Н. К. Особливості застосування математичних методів та моделей в управлінні аграрними підприємствами. *Агросвіт*. № 9. 2020. С. 121-126.

1. Петруня Є. Ю. Прийняття управлінських рішень : навчальний посібник, 2-ге вид. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 209 с..

2. Вітлінський В. В. Моделювання економіки : навч. посібник. Київ : КНЕУ, 2003. 408 с.

Воробйова С.С.,

здобувач вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент»

Науковий керівник: **Хилько І.І.,**

старший викладач кафедри економічної

кібернетики і математичного моделювання,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА РИЗИКУ

Основним чинником управлінської діяльності є саме прийняття рішень, адже завдяки цьому менеджер спрямовує діяльність компанії. Це – головна вихідна функція керуючого працівника.

Прийняття управлінського рішення – це процес, у якому поєднуються функціональні обов'язки керівника й інтелектуальні здібності. Щоб приймати правильні рішення, потрібно вибрати правильну стратегію. Від вибору правильної стратегії залежить ефективність та функціонування всієї організації (рис.1).

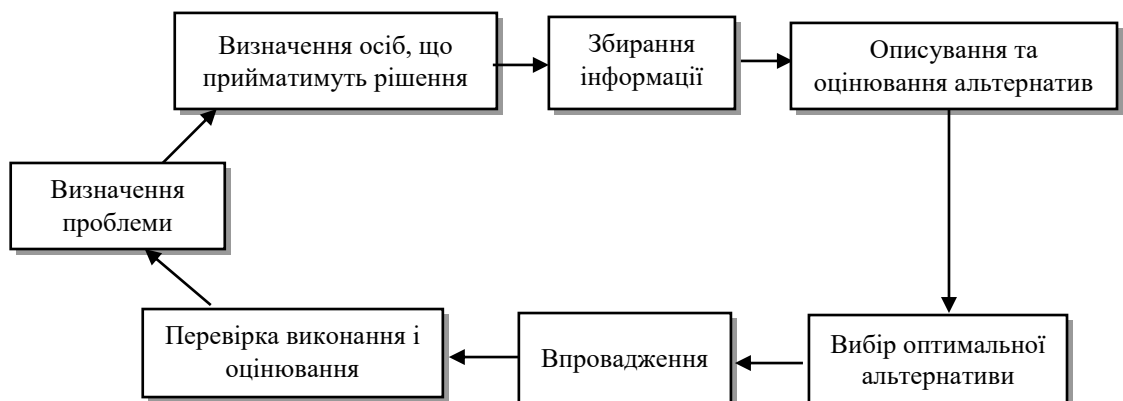

Рис.1 Загальна модель процесу прийняття рішення

Джерело: побудовано автором на основі джерела [1]

Моделювання як метод дослідження застосовується при розробці доволі непростих управлінських рішень і є побудовою моделей або системи моделей досліджуваного об'єкта для його вивчення. Дослідження моделей об'єктів дає змогу уточнити особливості та характеристики явища, що розглядаються для вивчення. Використовуючи моделі об'єктів, ми маємо можливість проводити активні експерименти, які неможливі з самим об'єктом. Однак, часто при прийнятті рішень в умовах невизначеності буває недоцільно розраховувати конкретні фінансові показники (для цього просто може не бути даних), а оцінити який з можливих варіантів дій є найкращим.

Питання побудови управлінського обліку на підприємствах та підвищення ефективності прийняття управлінських рішень розглядається у працях відомих вітчизняних та закордонних вчених І. А. Бланка, П. Брюера, Е. Воронової, Р. Гаррісона, Т. В. Емельянова, Ентоні А Аتكісона, Раджива Д. Банкера, Роберта С. Каплан, В. І. Куцик, О. О. Королович, А. Ю. Медведєва, К. А. Медведко, Е. Норіна, Н. М. Селіванової, І. В. Сорокіної, Г. С. Староверової, Н. Г. Шредера та ін. [2–4].

Моделювання процесів прийняття рішень може бути виконане різними способами, в залежності від характеру задачі та наявності даних. Одним з найпоширеніших методів є аналіз ризиків. Він базується на оцінці можливих наслідків рішення та його вірогідності. Цей метод дозволяє зменшити ризик збитків та збільшити ймовірність успіху. Ще одним методом є аналіз невизначеності, який використовується у випадках, коли немає достатньої кількості інформації для прийняття точного рішення.

Розглянемо детальніше деякі з методів, які можуть бути використані для моделювання процесів прийняття рішень в умовах невизначеності та ризику:

– Метод аналізу ризиків. Цей метод дозволяє визначити потенційні ризики, які можуть виникнути в результаті прийняття рішень. Ризики оцінюються за допомогою різноманітних показників, таких як ймовірність виникнення ризику, його наслідки, а також складність управління ним.

– Метод аналізу невизначеності. Цей метод дозволяє визначити, які чинники можуть спричинити невизначеність в прийнятті рішень, та як вони можуть бути вплинути на процес. На основі цього аналізу можна розробити план дій, який дозволить зменшити невизначеність.

– Метод дерева рішень. Цей метод дозволяє представити всі можливі варіанти рішень у вигляді дерева, де головні рішення визначаються на основі ряду менших рішень. Цей метод допомагає візуалізувати процес прийняття рішень та зробити його більш систематичним.

– Метод аналізу варіантів. Цей метод дозволяє порівняти різні варіанти рішень та визначити той, який буде найбільш оптимальним. При використанні цього методу, можна враховувати різні фактори, такі як економічна ефективність, технічні можливості та соціальні наслідки.

У цілому, моделювання процесів прийняття рішень в умовах невизначеності та ризику є складним процесом, який вимагає аналізу різних факторів [5].

Відображення деталей наукоємних теорій у реальних життєвих ситуаціях є важливою складовою наукового дослідження. Тому, для моделювання процесів прийняття рішень в умовах невизначеності та ризику, проаналізуємо реальні приклади з бізнесу та інших галузей, щоб продемонструвати, які підходи та методи можуть бути використані для рішення проблем.

Дослідження проводилось на прикладі компанії, що займається виробництвом продукції для господарства. Процес прийняття рішень здійснювався щодо того, який продукт необхідно запустити в виробництво, або яку частину виробництва необхідно модернізувати. У зв'язку з невизначеністю та ризиком, пов'язаними з вибором рішення, були використані методи аналізу ризиків та невизначеності.

У результаті дослідження було виявлено, що найкращим рішенням є модернізація виробничої лінії з виробництва популярного продукту. Однак, було відзначено, що є деякий ризик пов'язаний з невідомим реакцією ринку на новий продукт та можливими технічними проблемами під час модернізації. Для зменшення ризику було запропоновано кілька рішень. Першим було розроблення плану дій на випадок негативного реакції ринку на новий продукт. Другим було використання сучасних технологій та технік безпеки при модернізації виробничої лінії. Також було запропоновано проведення ретельного аналізу вартості.

Діяльність керівників з професійним напрямком, як суб'єктів управління, дає характеристику навичок правильно оцінювати ризик і, виходячи з цього, приймати ефективне управлінське рішення, а також потребує подальшого комплексного і всебічного дослідження, оскільки тільки через них, як через канали зв'язку з підлеглими, передається інформація для виконання поставлених задач в умовах невизначеності та ризику.

Висновок. Моделювання процесів прийняття рішень в умовах невизначеності та ризику досить важливе питання для управлінської діяльності та потребує подальших ґрунтовних досліджень.

Список використаних джерел

1. Ситник В. Ф. Системи підтримки прийняття рішень : підручник. Київ : КНЕУ, 2004. 614 с.
2. Королович О. О. Впровадження управлінського обліку як інтернетованої інформаційної системи. Мукачівський державний університет. 2012. № 722. С. 116–121.
3. Медведко К. А. Система управленческого учета как стратегический ресурс в конкурентной борьбе : *Финансовый менеджмент*. 2005. № 4. С. 83–92.

4. Ентоні А. Аткинсон. Управлінський облік. (3-є вид.) / Ентоні А. Аткинсон, Раджив Д. Банкер, Роберт С. Каплан. Pearson Education, 2006. 880 с.

5. Приймак В.М. Прийняття управлінських рішень : навчальний посібник. Київ : Атіка, 2008. 240 с.

Гарус А.М.
здобувач вищої освіти гр. Б 2/1
Науковий керівник: **Табацкова Г.В.**,
канд. екон. наук, доцент
кафедри економіки підприємств,
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ КОНТРОЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Дослідження формування системи показників контролю діяльності підприємства має велику актуальність, оскільки успішна діяльність підприємства вимагає постійного контролю та аналізу різноманітних показників, що відображають стан його фінансових, економічних, соціальних та екологічних показників. В сучасних умовах, коли ринок постійно змінюється та розвивається, бізнес-плани підприємств потребують постійної корекції та адаптації до нових реалій. Саме тому, формування системи показників контролю діяльності дозволяє підприємствам оперативно реагувати на зміни у ринковій ситуації, підвищувати ефективність виробництва, знижувати витрати та досягати більш високих результатів.

Визначення «контролю» походить від французького слова «controle», яке можна перекласти як подвійний список. У найпростішому розумінні слово «контроль» можна тлумачити як спостереження або спостереження за чимось з метою перевірки [1, с.13]. Це поняття дуже часто використовується як у науковій діяльності (в таких сферах, як філософія, економіка, менеджмент, юриспруденція, політика, кібернетика), так і на практиці. Багато вчених, які займаються проблемами організації та здійснення контролю, у своїх працях розглядають цілі, завдання, об'єкти, суб'єкти, підходи, функції, прийоми та методи контролю. Водночас немає спільних думок ні щодо виявлених питань, ні щодо розкриття сутності контролю. Він розглядається як діяльність, процес, функція управління, засіб, система, елемент, зворотний зв'язок тощо.

У теорії управління контроль розглядається як етап управлінського циклу, що складається з трьох послідовних фаз: планування, організації, контролю. На завершальному етапі це допомагає порівняти заплановані очікування та досягнуті результати. Багато вчених дотримуються подібного